

lä (Nro 12/0097/1) PSAVI:n päätöksen. Vaasan hallinto-oikeuden päätös perustui keskeisiltä osin prosessuaalisiin muutoseikkoihin ympäristönäkökohtien sijaan.

PSAVI:n päätöksen kumoamisen jälkeen Talvivaara jätti 3.5.2012 Kainuun ELY-keskukselle ympäristönsuojelulain (jatkossa YSL) 62 §:n mukaisen ilmoituksen poikkeuksellisesta tilanteesta, jonka vuoksi se ei ollut voinut tilapäisesti noudattaa sen ympäristöluvan lupamääräyksiä. Talvivaara pyysi ilmoituksessaan, että Kainuun ELY-keskus antaisi Talvivaaralle luvan johtaa puhdistetut prosessivedet kipsisakka-altaan ohi siihen saakka, kunnes PSAVI on antanut päätöksen Talvivaaran lupamääräysten tarkistamiseen liittyvästä lupahakemuksesta, joka on tällä hetkellä vireillä PSAVI:ssa ja on keskeisiltä osin samansisältöinen kuin 9.7.2010 tehty hakemus. Lisäksi Talvivaara haki lupaa varastoida kipsisakka-altaan ylitevesiä tilapäisesti Kuusilammen avolouhoksessa, koska kevään 2012 sulamisvesien ja sateiden seurauksena liuoskierrossa oli runsaasti vettä, eikä kipsisakka-altaan ylitevesien ottaminen liuoskiertoon ollut mahdollista. Kainuun ELY-keskus hyväksyi Talvivaaran ilmoituksen 14.6.2012 tekemällään päätöksellä.

Kainuun ELY-keskuksen päätöksestä valitettiin Vaasan hallinto-oikeuteen heinäkuussa 2012. Valituksessa vaadittiin muun muassa, että Kainuun ELY-keskuksen päätös sallia puhdistettujen prosessivesien johtaminen kipsisakka-altaan ohi kumotaan ja päätöksen täytäntöönpano kielletään tai keskeytetään välittömästi. Vaatimusta perusteltiin muiden seikkojen ohella sillä, että asiassa ei ole kyse YSL 62 §:n mukaisesta poikkeuksellisesta tilanteesta. Lisäksi valittajan mukaan asiassa oli kyse Talvivaaran omasta toiminnasta johtuvasta pitkäaikaisesta ympäristöluvan vastaisesta toiminnasta, joka vaatisi ympäristöluvan muuttamisen (jota Talvivaara oli päätöksenanto- ja valitushetkellä jo hakenut), eikä lyhytaikaista luvasta poikkeamista.

Vaasan hallinto-oikeus antoi 4.3.2013 päätöksen, jossa se kumosi Kainuun ELY-keskuksen päätöksen tehdyn valituksen perusteella siltä osin kuin se koski puhdistettujen prosessivesien johtamista kipsisakka-altaan ohi. Perusteluna Vaasan hallinto-oikeus totesi, että koska jätevesien johtaminen ilmoituksessa esitetyllä tavalla oli jatkunut jo pitkään ennen ilmoituksen tekemistä ja koska Talvivaara oli hakenut PSAVI:lta lupaa muuttaa vesienjohtamisjärjestelyä pysyväksi, tilannetta ei voitu pitää YSL:n edellyttämällä tavalla tilapäisenä. Siltä osin kuin valituksenalainen Kainuun ELY-keskuksen päätös koski kipsisakka-altaan ylitevesien tilapäistä varastointia Kuusilammen avolouhoksessa, Vaasan hallinto-oikeus ei muuttanut Kainuun ELY-keskuksen päätöstä. Vaasan hallinto-oikeus totesi, että koska tilanne oli ainakin joiltain osin seurausta poikkeuksellisen suurista sademääristä alueella ja koska poikkeus oli tarkoitettu tilapäiseksi menettelyksi, eikä siitä voida ennalta arvioiden katsoa aiheutuvan merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa, ELY-keskus on voinut hyväksyä Talvivaaran tekemän YSL 62 §:n mukaisen ilmoituksen koskien kipsisakka-altaan ylitevesien tilapäistä varastointia Kuusilammen avolouhoksessa.

Koska kipsisakka-altaan vuodon, poikkeuksellisen sateisen vuoden 2012 sekä yhtiön haasteellisen ja akuutin vesitasetilanteen johdosta olosuhteet ovat muuttuneet olennaisesti toukokuussa jätettyyn YSL 62 §:n mukaiseen ilmoitukseen nähden, myös edellytykset YSL 62 §:n mukaiselle väliaikaiselle poikkeamiselle ovat Talvivaaran näkemyksen mukaan nyt olemassa. Talvivaara pyytää, että Kainuun ELY-keskus tekee yhtiön YSL 62 §:n nojalla nyt tekemän ilmoituksen nojalla YSL 64 §:n mukaisen päätöksen, jossa Kainuun ELY-keskus antaa yhtiölle luvan johtaa puhdistetut prosessivedet tilapäisesti kipsisakka-altaan ohi ja sisällyttää päätökseensä tarvittavat määräykset. Luvan tulisi olla voimassa siihen saakka, kunnes PSAVI on antanut päätöksen Talvivaaran lupamääräysten tarkis-

tamiseen liittyvästä lupahakemuksesta tai asia muulla soveltuvalla ja täytöntöönpanokelpoisella ympäristölupapäätöksellä on lopullisesti ratkaistu.

Talvivaara esittää kipsisakka-altaan ohittamiselle seuraavat perusteet:

Kaivoksen vesitase ja vesienhallinta on oleellisesti muuttunut 3.5.2012 jälkeen, jolloin Talvivaara jätti Kainuun ELY-keskukselle YSL 62 §:n mukaisen ilmoituksen prosessivesien johtamisesta kipsisakka-altaan ohi. Oleellinen muutos johtuu vuoden 2012 poikkeuksellisesta sadannasta sekä 4.11.2012 tapahtuneesta kipsiallasonnettomuudesta. Nämä ovat muuttaneet ja lisänneet ohittamistarvetta entisestään, mikä osaltaan myös luo uuden toiminnasta riippumattoman ja ennalta-arvaamattoman sekä odottamattoman tilanteen, jonka johdosta lupamääräystä ei voida tilapäisesti noudattaa. Puhdistettujen prosessivesien ohjaaminen kipsisakka-altaille tarkoittaisi, että kipsialtalle johdettaisiin noin 100 – 300 m³/h enemmän vettä kuin tällä hetkellä. Nykyisessä tilanteessa puhdistettu prosessivesi johdetaan suoraan jälkikäsitteilyalueille, koska veden laatu täyttää ympäristöluvan vaatimukset. Vaikka puhdistettu prosessivesi ohjattaisiin kipsialtalle, sieltä ei voitaisi kuitenkaan johtaa vettä edelleen jälkikäsitteilyyn, koska kipsialtaan vedenlaatu ei täytä ympäristöluvan poisjohdettavalle vedelle annettuja lupamääräyksiä. Uuden puhdistusjärjestelmän rakentaminen ja käyttöönotto kipsisakka-altaille tarkoittaisi useiden kuukausien työtä. Tämä tarkoittaisi käytännössä, että kipsisakka-altaille kertyisi useiden kuukausien ajan vettä virtaamalla 100 – 300 m³/h, mikä kohottaisi altaiden aiheuttamaa riskitasoa.

Kipsialtaan mahdollisessa vuototilanteessa vuotovettä virtaisi myös kipsialtaan 2 alitse kohti etelää. Tämän vuoksi Kainuun ELY-keskus on antanut 21.11.2012 metallitehtaan käynnistämistä koskevassa lausunnossaan määräyksen, että veden varastointia altaille tulee vähentää. Kipsialtaan lohkojen 5 – 6 vedenpintaa on alennettu vuototilanteen jälkeen. Vedenpinnan tasoa tullaan laskemaan edelleen, vesivaraston purkamisnopeus on riippuvainen siitä, kuinka paljon vesiä voidaan hyödyntää prosessissa ja kuinka paljon vettä voidaan juoksuttaa luontoon lähitulevaisuudessa. Joka tapauksessa tavoitteena on, että kipsialtalla varastoitava vesimäärä on jatkossa mahdollisimman vähäinen. Vesivarastojen pienentämisellä tähdätään siihen, että vuotoriski kipsialtalla pienenee nykyisestä.

Mikäli ympäristöluvan lupamääräykset täyttävä puhdistettu prosessivesi jouduttaisiin ohjaamaan kipsialtalle, olisi järjestely ristiriidassa kipsialtoiden vesivarastotilavuuden pienentämisen ja riskitason alentamisen kanssa. Tällä perusteella Talvivaaran näkemys on, ettei puhdistettuja prosessivesiä tule ohjata kipsialtaan kautta. Toisena perusteenaan Talvivaara esittää ympäristönsuojelulliset seikat, joita on kuvattu jo aikaisemmin 3.5.2012 Kainuun ELY-keskukselle jätetyssä YSL 62 §:n mukaisessa ilmoituksessa.

Laitoksen lupatilanne

Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto (1.1.2010 alkaen aluehallintovirasto, PSAVI) 29.3.2007 myöntänyt Talvivaaran kaivokselle ympäristö- ja vesitalousluvan nro 33/07/1 (dnro PSY-2006-Y-47). Vaasan hallinto-oikeus muutti 15.2.2008 Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston asettamaa jätevesien koostumusta koskevaa lupaehto 8 päätöksellään no 08/0039/1, jonka korkein hallinto-oikeus pysytti päätöksellään 24.11.2008 taltionumero 2953.

PSAVI on 31.3.2011 antamallaan päätöksellä muuttanut Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston 29.3.2007 myöntämässä Talvivaaran kaivoksen ympäristö- ja vesitalousluvassa nro 33/07/1 asetettuja ja Vaasan hallinto-oikeuden 15.2.2008 antamalla päätöksellä nro 08/0039/1 osittain muutettuja lupamääräyksiä 7,8 ja 9. Muutetun määräyksen 7 mukaan metallitehtaan prosessivedet on palautettava liuoskiertoon tai johdettava joko loppusaostuksen mukana kipsisakka-altaalle tai loppuneutraloinnista suoraan jälkikäsitteily-yksiköihin. Päätöksestä valitettiin Vaasan hallinto-oikeuteen. Vaasan hallinto-oikeus kumosi 30.3.2012 antamallaan päätöksellä PSAVI:n päätöksen. Hallinto-oikeuden päätöksen perustelujen mukaan asiaa ei olisi tullut käsitellä aluehallintovirastossa YSL 58 §:n mukaisena hakemusasiana, vaan mainitun lain 28 §:n 3 momentin tarkoittamana hakemusasiana ja että päätös on ollut puutteellinen sen perusteena olevan selvityksen sekä asianosaisten kuulemisen ja asian kuuluttamisen osalta.

Kainuun ELY-keskus hyväksyi 14.6.2012 antamallaan päätöksellä prosessiveden tilapäisen johtamisen kipsisakka-altaan ohitse suoraan jälkikäsitteily-yksiköille. Prosessiveden tilapäinen johtaminen ympäristöluvasta poikkeavalla tavalla sallittiin enintään 31.12.2012 saakka tai kunnes Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ratkaisee poikkeamisen kohdetta tarkoittavan asian täytäntöönpanokelpoisella päätöksellä. Vaasan hallinto-oikeus on 4.3.2013 päätöksellään kumonnut em. Kainuun ELY-keskuksen päätöksen siltä osin kuin se koski prosessivesien johtamista kipsisakka-altaan ohitse. Hallinto-oikeuden päätöksen perustelujen mukaan kipsisakka-altaan käytön estyminen jätevesien puhdistamiseen ympäristöluvassa määrättyllä tavalla ei ole lainkohdan tarkoittama toiminnasta riippumaton tilanne. Poikkeuksellinen tilanne ei ole myöskään tilapäinen, kun huomioidaan se, että jätevesien johtaminen hakemuksessa esitetyllä tavalla on jatkunut pitkään ennen ilmoituksen tekemistä ja että yhtiö on hakenut aluehallintovirastolta lupaa muuttaa johtamisjärjestely pysyväksi. Asian käsittelemiseen poikkeuksellisenä tilanteena ei ole ollut edellytyksiä ottaen huomioon hallinto-oikeuden samaa asiaa koskeva aikaisempi päätös sekä se, asiakirjojen perusteella menettely jätevesien johtamisessa on ollut valvontaviranomaisen tiedossa ainakin vuodesta 2010 lähtien. Vaasan hallinto-oikeuden 4.3.2013 päätöksestä on valitettu korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto on päätöksellään nro 17/08/1 myöntänyt Talvivaaran kaivoksen polttonesteiden jakeluasemia koskevan, päätöksellään nro 51/08/1 ilmaakaasutehdasta koskevan ja päätöksellään nro 63/08/1 kattilalaitoksia koskevan ympäristöluvan. Viimeksi mainitulla päätöksellä on lisäksi muutettu Talvivaaran kaivoksen ympäristö- ja vesitalouslupaa nro 33/07/1 höyrykattilassa käytettävän polttoaineen osalta. Lisäksi ympäristölupavirasto on päätöksellään nro 33/09/1 hylännyt hakemuksen vakuuksia koskevan lupamääräyksen 101 muuttamisesta. Vaasan hallinto-oikeus on hyväksynyt asiassa tehdyn valituksen päätöksellään 09/0428/1 ja muuttanut kyseistä määräystä. Korkein hallinto-oikeus on pysyttänyt Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen päätöksellään KHO:2010:80 (taltionumero 3907).

PSAVI on 31.5.2013 päätöksellään nro 52/2013/1 myöntänyt ympäristöluvan Talvivaaran kaivoksen toiminnan olennaiseen muuttamiseen käsiteltyjen jätevesien johtamisen ja siihen välittömästi liittyvien asioiden osalta. Aluehallintovirasto on muuttanut lupamääräyksistä ilmenevästi Talvivaaran kaivoksen ympäristö- ja vesitalousluvan nro 33/07/1 pilaantumisen estämistä koskevaa yleistä määräystä 4 ja jätevesipäästöjä koskevia lupamääräyksiä 5, 6, 7, 8, 9 ja 12 siten, että jätevesipäästöjä rajoittavat sekä pitoisuus- että enimmäispäästörajat. Johdettavien jätevesien vuosittaista enimmäismäärää koskeva rajoitus on poistettu. Uusien määräysten mukaan metallien talteenottolaitoksen loppuneutralointilaitoksen (LONE) ylitevedet on johdettava kipsisakka-altaan ohi.

Lupapäätöksen nro 52/2013/1 lupamääräykset 6, 7, 8, 8a, 9, 9a ja 9b ovat sisällöltään seuraavat:

6. Prosessivedet, louhitun malmin, rikkipitoisen sivukiven tai läjitetyn jätteen kanssa kosketuksiin joutuvat sade- ja valumavedet, avolouhosten kuivatusvedet, avolouhoksen pintamaan poistoalueilta muodostuvat kuivatusvedet, sulfaatti- ja metallipitoiset tehdasalueen hulevedet sekä primääri- ja sekundääriliuotusalueiden ympäriltä ja muilta alueilta kerättävät suojapumppausvedet sekä muut vastaavat likaantuneet vedet on palautettava kaivoksen liuoskiertoon tai puhdistettava ennen vesistöihin tai uusiin varastoaltaisiin johtamista siten, että lupamääräyksessä 8 määrätyt pitoisuusraja-arvot eivät ylitä.

7. Metallien talteenottolaitoksen prosessivedet on palautettava liuoskiertoon. Liuoskierrosta metallin talteenoton jälkeen poistettava osa vedestä on käsiteltävä vähintään nykyisellä tai sen tasoisella tekniikalla (raudan saostus ja loppuneutralointi) ja ensisijaisesti palautettava talteenottolaitoksen käyttövedeksi tai muuten käytettäväksi hyödyksi kaivoksen eri käyttökohteissa.

Loppuneutraloinnin (LONE) ylittevedet voidaan tarvittaessa johtaa joko Oulujoen vesistön suuntaan pohjoisen jälkikäsitely-yksikön (Haukilampi-Kärsälampi) kautta tai Vuoksen vesistön suuntaan etelän jälkikäsitely-yksikön (Lumelan allas-Urkin allas-Kortelammen allas) kautta. Jälkikäsitely-yksiköt voidaan ohittaa silloin, kun jälkikäsitely ei enää paranna puhdistustulosta. Vesistöön johdettavan veden tulee täyttää lupamääräyksen 8 vaatimukset.

8. Kaikki vesistöön johdettavat lupamääräyksessä 6 tarkoitetut likaantuneet vedet on käsiteltävä hakemuksessa esitetyllä tai vähintään vastaavan tehoisella tavalla niin, että jokaisesta käsitelykohteesta vesistöön johdettavan veden kokonaispitoisuudet alittavat virtaamapainotteisena kuukausikeskiarvona laskettuna seuraavat raja-arvot:

-Nikkeli	0,3 mg/l
-Kupari	0,3 mg/l
-Sinkki	0,5 mg/l
-Rauta	4 mg/l
-Uraani	10 µg/l
-Sulfaatti	6 000 mg/l
-Kiintoaine	20 mg/l

Yksittäisen näytteen nikkeli-, kupari- tai sinkkipitoisuus ei saa olla yli 1,0 mg/l.

Vesistöön johdettavan veden mangaanipitoisuuden on oltava tavoitearvona alle 6,0 mg/l virtaamapainotteisena kuukausikeskiarvona laskettuna.

Vesistöihin johdettavan veden pH ei saa ylittää arvoa 10,5. Veden pH-lukujen virtaamapainotteisen kuukausikeskiarvon on oltava alle 10.

Vesistöön johdettavan veden elohopea- ja kadmiumpitoisuutta koskevat lisäksi seuraavat vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen (1022/2006) liitteessä 1B) määrätyt raja-arvot:

liukoinen elohopea	5,0 µg/l
liukonen kadmium	10,0 µg/l

Muilta osin vesistöön johdettavan veden pitoisuuksien on oltava hakemukseen liitettyssä vesienkäsittelysuunnitelmassa (tämän päätöksen kertoelmaosan kohta "Puhdistetun veden laatu") esitetyllä tasolla. Jos pitoisuudet poikkeavat siinä esitetystä olennaisesti, tulee luvan saajan toimia lupamääräyksen 4a edellyttämällä tavalla.

8a. Veden liukoinen kadmium- ja lyijypitoisuus sekä ahvenen (lihaksen) elohopeapitoisuus eivät luontaiset taustapitoisuudet huomioon ottaen saa ylittää purkupaikkojen alapuolisissa vesistöissä vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 C) sisämaan pintavesille säädettyjä ympäristölaatonormeja (AA-EQS).

Veden liukoinen nikkelpitoisuus ei luontainen taustapitoisuus huomioon ottaen saa ylittää tämän päätöksen mukaisesti johdettavien käsiteltyjen jätevesien vaikutuksesta edellä ratkaisuosassa määrätyn sekoittumisvyöhykkeen ulkopuolella etelässä Kivijoessa tai Laakajärvestä ja pohjoisessa Tuhkajoessa tai Jormasjärvestä tai alempanakaan vesistöissä vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1C) sisämaan pintavesille säädettyjä ympäristölaatonormia (AA-EQS).

Luvan saaja on esitettävä Kainuun ELY-keskukselle 30.9.2013 mennessä asiantuntija-arvio Jormasjärven ja Laakajärven luontaisista nikkelin taustapitoisuuksista.

9. Käsitellyt jätevedet on juoksutettava vesistöihin tasaisesti niiden virtaamiin suhteutettuna. Kukaan purkusuntaan johdettavan jäteveden vuorokausivirtaama saa olla 10.4.-15.6. enintään 15 % ja muina aikoina enintään 10 % johtamista edeltäneen Kalliojoen alaosan 7 vuorokauden keskivirtaamasta.

Vuoksen vesistön suunnassa käsitellyt jätevedet on johdettava Ylä-Lumijärven ohi Lumijokeen.

Virtaaman luotettavan seuraamisen mahdollistamiseksi luvan saajan on määritettävä Kalliojoen purkautumiskäyrä ja rakennettava jokeen, Korentojoen yhtymäkohdasta alavirtaan, virtaaman määrittämiseksi tarpeellinen vedenkorkeuden mittauspiste tarpeellisine laiteasennuksineen.

Esitys Kalliojoen virtaamien huomioonottamisesta vesistöön johdettavien käsiteltyjen jätevesien määrän laskennassa on toimitettava Kainuun ELY-keskuksen hyväksyttäväksi viimeistään 7.6.2013.

9a. Kaivosalueelta nykyisiin purkupaikkoihin, Oulujoen vesistössä Kolmisopen yläpuolelle ja Vuoksen vesistössä Lumijokeen johdettavien, lupamääräyksiensä 6 ja 8 tarkoittamien käsiteltyjen jätevesien aiheuttama yhteenlaskettu päästö vesiin saa olla enintään seuraava:

Loppuvuonna 2013 (16.5.-31.12.)

-Nikkeli	300 kg
-Kupari	150 kg
-Sinkki	300 kg
-Mangaani	20 000 kg
-Sulfaatti	12 000 t
-Natrium	6 500 t

Vuonna 2014

-Nikkeli	250 kg
----------	--------

-Kupari	150 kg
-Sinkki	300 kg
-Mangaani	16 000 kg
-Sulfaatti	12 000 t
-Natrium	6 500 t

Vuodesta 2015 alkaen

-Nikkeli	250 kg/v
-Kupari	150 kg/v
-Sinkki	300 kg/v
-Mangaani	2 600 kg/v
-Sulfaatti	1 300 t/v
-Natrium	650 t/v

9b. Luvan saajan on järjestettävä toiminta niin, että Vuoksen vesistössä Lumijokeen tai Oulujoen vesistössä Kolmisopen yläpuolelle johdetaan enintään 60 % vuoden kokonaispäästöstä.

ASIAN KÄSITTELY

Kainuun ELY-keskus on pyytänyt ilmoituksesta lausunnot seuraavilta tahoilta: Kajaanin kaupungin ja Sotkamon kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, Kainuun sote ympäristöterveydenhuolto, Ylä-Savon SOTE ympäristöterveydenhuolto, Pohjois-Savon ELY-keskus, Säteilyturvakeskus (jatkossa STUK) sekä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (jatkossa Tukes).

Kajaanin kaupungin lausunto

Kajaanin kaupunki viittaa samasta asiasta 21.5.2012 antamaansa lausuntoon.

Kajaanin kaupunki on 21.5.2012 todennut puhdistettujen prosessivesien johtamisesta kipsisakkaaltaan ohitse, että Vaasan hallinto-oikeuden päätös 30.3.2012 tulee ottaa huomioon.

Sotkamon kunta

Sotkamon kunta toteaa, että ilmoituksessa Talvivaara puhuu edelleen jälkikäsittely-yksiköistä. Alunperin jälkikäsittely-yksiköt olivat alueen soisimpia lampia. Lautakunta kyseenalaistaa jälkikäsittely-yksiköiden toimivuuden nykyisellään, esimerkiksi etelän suunnalla jälkikäsittely-yksiköt ovat nyt pautoaltaana. ELY-keskuksen tiedotteessa todetaan, että pohjoisen suunnallakin vesivarastotila on tullut täyteen, toisin sanoen pohjoisen suunnallakaan ei voida puhua enää jälkikäsittely-yksiköistä siinä mielessä kun alkuperäisessä ympäristö- ja vesitalousluvan lupahakemuksessa ja päätöksessä on tarkoitettu.

Ympäristö- ja tekninen lautakunta viittaa asiasta aiemmin 24.11.2010 § 167 PSAVI:lle lausumaansa, sekä 24.5.2012 annettuun lausuntoon, jonka ympäristö- ja tekninen lautakunta on hyväksynyt 30.3.2012 §.

24.11.2010 § 167 ympäristö- ja tekninen lautakunta on todennut, että lupa-asiaa ratkaistaessa tulisi ottaa huomioon, että loppuneutraloinnista jälkikäsittely-yksiköille johdettavissa vesissä on ollut korkeita sulfaatti-, rauta- ja magnaani- pitoisuuksia. Ympäristöluvassa, eikä myöskään Vaasan hallinto-oikeuden päätöksessä (päättösnumero 08/0093/1, 15.2.2008) ole asetettu raja-arvoja sulfaatti-, rau-

ta- ja mangaanipitoisuuksille. Lupapäätöksessä tulisi asettaa raja-arvot myös ainakin edellä mainituille pitoisuuksille entisten jo olevien raja-arvojen lisäksi. Tarkkailuun tulisi ottaa myös uraanipitoisuus. Lupa-asiaa ratkaistaessa tulisi huomioida myös, että pohjoisen jälkikäsittely-yksikön jälkeen olevissa vesistöissä Salmisessa ja Kalliojärvässä on pH ajoittain laskenut huolestuttavan alas. Lisäksi ympäristö- ja tekninen lautakunta esittää, että tarkkailutuloksissa tulisi olla kommentoituna täyttyvätkö lupaehdot tai onko sallituista päästörajoista ylityksiä tai muuta poikkeavaa. Lopuksi ympäristö- ja tekninen lautakunta toteaa, että kaivoksen tulee edelleen kehittää toimintaansa, siten että ympäristöhaitat saadaan minimoitua.

Sotkamon kunta on todennut 24.5.2012 lausunnossaan, että puhdistettujen prosessivesien johtamista kipsisakka-altaan ohi on käsitelty PSAVI:ssa Talvivaaran kaivoksen ympäristö- ja vesitalouslupan lupamääräyksen muutoshakemuksena. Päätöksessään 31.3.2011 PSAVI on antanut luvan johtaa metallitehtaan prosessivedet kipsisakka-altaalle tai loppuneutraloinnista suoraan jälkikäsittely-yksiköihin. Asiaa on sittemmin käsitelty valitusasiana Vaasan hallinto-oikeudessa, josta on annettu asiassa päätös 30.3.2012. Päätöksessä todetaan, että hakemus olisi tullut käsitellä aluehallintovirastossa YSL 28 §:n 3 momentin mukaisena lupa-asiana. Vaasan hallinto-oikeudessa PSAVI:n tekemä päätös kumottiin. YSL 64 §:n mukaan voidaan hyväksyä lyhytaikainen poikkeaminen YSL:iin perustuvasta velvollisuudesta. Ilmoituksen mukaista prosessivesien johtamista ei voida pitää YSL 62 §:n mukaisena välttämättömänä lyhytaikaisena poikkeamisena. Prosessivesien johtaminen kipsisakka-altaan ohi tulee käsitellä YSL 28 §:n mukaisena lupahakemuksena.

Kainuun sote ympäristöterveydenhuolto

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän ympäristöterveydenhuolto esittää lausuntoon seuraavaa:

Kaivosalueella varastoitujen jätevesien käsittelyyn ja johtamiseen on terveydensuojeluviranomainen ottanut kantaa useammassa yhteydessä ja lupakäsittelyssä. Terveydensuojeluviranomainen pyytää Kainuun ELY-keskusta huomioimaan niissä mainitut asiat.

Lisäksi terveydensuojeluviranomaisen kanta on edelleen se, että jätevesien käsittelystä ja johtamisesta ei saa aiheutua pohja- eikä pintavesien pilaantumista eikä haittaa tai vaaraa terveydelle tai ympäristölle. Jätevesien puhdistamisessa tulisi käyttää riittävän puhdistustehon omaavaa jätevedenpuhdistuslaitosta.

Käsiteltyjen jätevesien johtaminen ei saa aiheuttaa veden laadun huononemista alapuolisissa vesistöissä. Johdettavan veden laadulle tulee asettaa tarkemmat päästörajat kuin ympäristöluvassa on asetettu purkuvedelle mukaan lukien kiintoaine ja erityisesti sulfaatti, mangaani ja alumiini.

Vesien johtaminen tulee tapahtua hallitusti siten, ettei varoaltaissa eikä jälkikäsittely-yksiköissä olevat mahdolliset lietteet lähde liikkeelle eivätkä aiheuta vedenlaadun huononemista alapuolisissa vesistöissä. Juoksuutuksissa on huomioitava Vaasan hallinto-oikeuden määräys Ylä-Lumijärven ohittamisesta.

Ilmoitukseen sisällyville jätevesien johtamisille tulee asettaa määräaika.

Jätevesien käsittelyssä ja neutraloinnissa syntyvien lietteiden varastoinnille ja mahdolliselle loppusijoitukselle kipsisakka-altaille ei tule myöntää lupaa ennen kuin on selvitetty kokonaisvaltaisesti kipsisakka-aldaiden rakenteet, kunto ja jatkokäyttö.

Purkuvesien laadun ja vesistövaikutusten tarkkailua on jatkettava tehostetusti riittävän pitkän aikaa ylimääräisten käsiteltyjen vesien johtamisen päätyttyä. Toiminnanharjoittajalle tulee asettaa velvoite toimenpiteisiin ja vesistöjen kunnostuksiin, mikäli haitallisia vesistövaikutuksia on havaittavissa.

Tarkkailutulokset tulee toimittaa tiedoksi myös terveydensuojeluviranomaiselle.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän ympäristölautakunta toteaa, että vesien käsittely Talvivaaran kaivosalueella ei ole toiminnanharjoittajan eikä sen lupaa valvovan Kainuun ELY-keskuksen hallinnassa. Tilanteen syntyyn ovat vaikuttaneet Talvivaaran toiminta ympäristö- ja vesitalousluvan vastaisesti ja Kainuun ELY-keskuksen laiminlyönnit toiminnan valvonnassa. Tilanne vesienhallinnassa on kriisiytynyt ja asioiden käsittely tapahtuu vastoin ympäristölainsäädännön mukaisia toimintatapoja. Vakiintuneeksi käytännöksi näyttää muodostuneen se, että Talvivaara toteuttaa toimenpiteen, josta aiheutuu ympäristön pilaantumista, tekee sen jälkeen YSL 62 §:n mukaisen ilmoituksen Kainuun ELY-keskukselle, Kainuun ELY-keskus pyytää lausuntoja viranomaisilta siten, että lausunnot tulee antaa muutamassa päivässä ja tekee sen jälkeen YSL 64 §:n mukaisen päätöksen hyväksyen Talvivaaran ilmoituksen huomioimatta lausuntoja. Päätöksiä perustellaan poikkeustilanteella ja sillä, että jos näin ei toimita, aiheutuu ympäristölle enemmän vahinkoa. Tässä vaiheessa unohtuu se, että poikkeustilanne on aiheutunut luvan vastaisesta toiminnasta ja valvonnasta, joka ei ole luvan vastaiseen toimintaan puuttunut.

Ympäristölautakunta vaatii, että Talvivaaran toiminta keskeytetään toistaiseksi ja toiminnanharjoittaja määrätään järjestämään vesien varastointi kaivosalueella ja puhdistamaan pilaantuneet maa- ja vesialueet. Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän ympäristölautakunta on aiemmissa lausunnoissaan todennut, että vaikka avolouhos ei ole tarkoitettu jätevesien varastointiin, jätevesien tilapäinen varastointi avolouhoksessa on ympäristölautakunnan mielestä turvallisempi vaihtoehto kuin hätätyönä rakennetuissa patoaltaissa.

Talvivaara ja Kainuun ELY-keskus käyttävät luontoon laskettavasta nesteestä termiä puhdistettu jätevesi. Tämä on tarkoituksellisen harhaanjohtavaa, koska neste on vain osittain puhdistettua. Kyseessä on teollisuusjätevesi, joka sisältää suoloja ja metalleja – erityisen runsaasti sulfaattia. Neste on laadultaan sellaista, että vesilaitokset todennäköisesti eivät antaisi johtaa sitä viemäriverkostoon, koska se aiheuttaisi ongelmia jätevedenpuhdistamoiden biologisissa prosesseissa. Talvivaaran antamien tietojen mukaan kipsisakka-altaasta vuotaneen nesteen sulfaattipitoisuus oli 50 000 mg/l.

Kainuun ELY-keskus on suullisesti antanut Talvivaaralle luvan poiketa Vaasan hallinto-oikeuden 2.4.2013 antamasta välipäätöksestä Nro 13/0081/1, joka koskee Vuoksen valuma-alueelle johdettavaa jätevettä. Välipäätöksen mukaan jätevesien johtaminen Vuoksen vesistön suuntaan on toteutettava siten, että kyseisten jätevesien määrä voi olla enintään 7 % Kalliojoen sen hetkisestä virtaamasta. Jätevesien juoksutus on toteutettava siten, että vedet johdetaan Ylä-Lumijärven ohi. Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen mukaan juoksutusmäärä nykyisellä Kalliojoen virtaamalla saisi olla n. 300 kuutiometriä tunnissa Vuoksen suuntaan, mutta virtaama on nyt n. 1300 kuutiometriä tunnissa ja tarkoitus on edelleen nostaa juoksutettavan jäteveden virtaamaa. Ympäristölautakunta katsoo, että Kainuun ELY-keskus on ylittänyt toimivaltansa.

Vaasan hallinto-oikeuden välipäätöksen mukaan YSL 101 a §:n 1 momentin mukaan välipäätökseen saa hakea muutosta vain pääasian yhteydessä. Kainuun ELY-keskuksella ei siten ole ollut oikeutta muuttaa välipäätöstä tai hakea siihen muutosta, joten Kainuun ELY-keskus on menetellyt YSL:n ja hallinto-oikeuden välipäätöksen vastaisesti. Tästä aiheutuu Vuoksen vesistöalueella pi-

laantuneiden vesistöjen lisäkuormitusta ja pilaantuneen alueen laajentumista. Kainuun ELY-keskuksen olisi tullut vaatia jätevesien varastointia kaivosalueella käyttäen hyväksi mm. Kuusilammen avolouhosta, joka on turvallisempi välivarasto jätevesille ennen niiden puhdistamista kuin Kortelammen hätätyönä rakennettu patoalue.

Vaasan hallinto-oikeuden 8.3.2013 antaman päätöksen Nro 13/0054/1 mukaan Kainuun ELY-keskuksen ei olisi pitänyt jättää lähivesien kunnostus- ja puhdistustoimia Talvivaaran omatoimisuuden varaan eikä kaikilta osin hylätä Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän ympäristölautakunnan vaatimusta kaivoksen lähivesien kunnostamiseksi ja puhdistamiseksi. Hallinto-oikeuden mukaan Kainuun ELY-keskuksen olisi tullut asettaa Talvivaaralle velvoite määräaikaan mennessä veloitteen tehosteeksi asetetuin uhin selvittää kaivoksen Vuoksen vesistön lähivesien kunnostus- ja puhdistamisvaihtoehdot sekä määräaikaan mennessä toimittaa selvitys Kainuun ELY-keskukselle. Kunnostus- ja puhdistustoimenpiteiden vaatimisen sijaan Kainuun ELY-keskus on em. Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen hyväksynyt kahdesta mittavasta kipsisakka-altaan vuodosta aiheutuneet jätevesien juoksutukset Vuoksen suuntaan jo pilaantuneiksi todettuihin vesistöihin.

Kainuun ELY-keskus toimii valtakunnallisena kaivospatojen turvallisuudesta vastaavana viranomaisena. Tästä huolimatta juuri Kainuussa huonosti rakennetuista patoaltaista on aiheutunut merkittävää ympäristön pilaantumista niin Kainuun kuin Savon alueilla. Talvivaaran kipsisakka-allas on vuotanut jo neljä kertaa. Varoaltaan padosta Kainuun ELY-keskus toteaa, että rakentamisen materiaali-vaatimusten täyttymisestä ja laaduntarkkailusta ei ole täyttä varmuutta. Kainuun ELY-keskus ei pidä Kortelammen patoja turvallisina ja perustelee jätevesien juoksutusta Vuoksen vesistöön tällä perusteella – vaikka on itse valvonut patojen rakentamisen.

Ympäristölautakunta katsoo, että toistuvat poikkeustilanteet Talvivaarassa ovat merkki vakavista ongelmista yhtiön toiminnassa. Ympäristöasioiden hallinnan hajottaminen lukuisiin erillisiin lupahakemuksiin ja poikkeustilanteiden käsittely YSL 62 §:n nojalla ei ole nykytilanteessa järkevää, varsinkin, kun ympäristöä pilaava toimenpide tehdään ensimmäisenä ja päätökset puhumattakaan muutoksenhakuratkaisuista tulevat jälkikäteen. Ympäristön pilaantumista ei siten voida ympäristölainsäädännön mukaisin lupa- ja ilmoitusmenettelyin estää. Tästä syystä on välttämätöntä, että kaivoksen toiminta keskeytetään, jätevedet varastoidaan kaivosalueella, pilaantuneet maa- ja vesialueet kunnostetaan ja toiminnan rikosoikeudellinen tutkinta suoritetaan loppuun ennen toiminnan käynnistämisen uudelleen harkintaa.

Pohjois-Savon ELY-keskus

Pohjois-Savon ELY-keskuksen näkemyksen mukaan puhdistetut prosessivedet voidaan johtaa kipsisakka-altaan ohi, mikäli jälkikäsitteily-yksiköille johdettavan puhdistetun prosessiveden kiintoaine- ja metallipitoisuudet ovat alhaisemmat kuin kipsisakka-altaan kautta ohjatussa vedessä ja vedet täyttävät ympäristöluvassa asetetut vaatimukset.

Tukesin lausunto

Tukes valvoo kaivosturvallisuutta ja vaarallisten kemikaalien käsittelyä ja varastointia kaivosalueella.

Toiminnalle on Tukesin päätöksiä kaivoslainsäädännön, kemikaalilainsäädännön ja räjähdelainsäädännön mukaisesti.

Tukes valvoo toimintaa määräaikaistarkastuksilla ja tarvittaessa muutosluvilla. Lupakäytäntö perustuu jatkuvaan toimintaan kaivosalueella, eikä poikkeusolosuhteiden tai onnettomuuksien aiheutta-

miin tarpeisiin. Mikäli poikkeusolosuhteiden ja käytännön kokemuksen kautta jokin toiminto vakiintuu pysyväksi tai suunnitellusti pitkäaikaiseksi käytännöksi, tulee harkittavaksi Tukesin luvan tarve toiminnalle, jos esim. kohteen luokitus muuttuu vaaralliseksi kemikaaliksi asetuksen (855/2012) mukaisesti.

Tukesin näkökanta on, että Talvivaaran tulee kaivostoimintaa kehittäessään riskinarviointillaan päästä eroon poikkeavista olosuhteista. Riskinarviointit tulee tehdä vaaroihin nähden riittävällä asiantuntemuksella parasta mahdollista tekniikkaa kunnioittaen. Kaivosalueen kokonaistoiminta ja muutostenhallinta tulee saattaa luotettavalle tasolle. Prosessiturvallisuutta korostavalle toiminnalle tulee olla käytössään riittävästi asiantuntemusta ja resursseja. Prosessin toiminta tulee saada sel-laiseksi, että prosessikierrosta erkanee mahdollisimman vähän jätettä alueella varastoitavaksi tai luontoon.

Vesien johtaminen kipsisakka-altaan ohi, kaivosalueelle varastoitujen vesien ja kipsisakka-altaan vuotovesien sekä hulevesien käsittely tulee olla mahdollista hoitaa kokonaistoiminta huomioiden niin, että toiminnan jatkuvuus turvataan ja toimintaa jatketaan kokemuksen ja uusiutuvien ympäris-tö- ym. lupien pohjalta.

STUK:n lausunto

STUK määrää säteilylain 46 §:n perusteella seuraavaa:

Puhdistetut prosessivedet voidaan, niissä olevien radioaktiivisten aineiden puolesta, johtaa toimin-nan harjoittajan esittämällä tavalla kipsisakka-altaan ohi jälkikäsittely-yksikölle.

Talvivaaran vastine

Talvivaaran vastine Kajaanin kaupungille

Kaivoksen vesitase ja vesienhallinta on oleellisesti muuttunut 3.5.2012 jälkeen, jolloin Talvivaara jätti Kainuun ELY-keskukselle YSL 62 §:n ilmoituksen prosessivesien johtamisesta kipsisakka-altaan ohi. Oleellinen muutos johtuu muun muassa vuoden 2012 poikkeuksellisesta sadannasta, bioliuotuskasojen toiminnan häiriintymisestä ja tästä seuranneesta haihdunnan vähenemisestä liuo-tuskasoilla sekä marraskuussa 2012 ja huhtikuussa 2013 tapahtuneista kipsiallasonnettomuuksista. Nämä ovat muuttaneet ja lisänneet ohittamistarvetta entisestään, mikä on osaltaan myös luonut uuden toiminnasta riippumattoman ja ennalta-arvaamattoman sekä odottamattoman tilanteen, jonka johdosta lupamääräystä ei voida tilapäisesti noudattaa. Puhdistettujen prosessivesien ohjaaminen kipsisakka-altaille tarkoittaisi, että kipsialtalle johdettaisiin noin 100 – 300 m³/h enemmän vettä kuin tällä hetkellä. Nykyisessä tilanteessa puhdistettu prosessivesi johdetaan suoraan jälkikäsittelyalueil-le, koska veden laatu täyttää ympäristöluvan vaatimukset. Vaikka puhdistettu prosessivesi ohjattai-siin kipsialtalle, sieltä ei voitaisi kuitenkaan johtaa vettä edelleen jälkikäsittelyyn, koska kipsialtaan vedenlaatu ei täytä ympäristöluvan poisjohdettavalle vedelle annettuja lupamääräyksiä. Tämä tar-koittaisi käytännössä, että kipsisakka-altaille kertyisi useiden kuukausien ajan vettä virtaamalla 100 – 300 m³/h, mikä kohottaisi altaiden aiheuttamaa riskitasoa. Uuden puhdistusjärjestelmän tai lisääl-taiden rakentaminen ja käyttöönotto ei ole toimenpiteiden edellyttämä aikataulu huomioon ottaen mahdollista. Huomionarvoista on myös, että Talvivaaran kaivoksen ympäristölupaehtojen tarkista-mista koskeva hakemus on vireillä PSAVI:ssa ja lupaehtojen tarkistamisen yhteydessä voidaan ot-taa kantaa asian pitkän aikavälin ratkaisemiseksi. Tässä vaiheessa on olennaista ratkaista asia kä-

sillä olevassa poikkeuksellisessa tilanteessa siten, että tilanne ratkaistaan sekä ympäristön että kaivoksen vesien- ja riskienhallinnan kannalta kestäväällä tavalla.

Talvivaara katsoo, että käsillä olevassa tilanteessa on kysymys YSL 62 §:n soveltumistilanteesta puhtaimmillaan. YSL 62 §:n mukainen poikkeuksellinen tilanne voi siis YSL:n 62 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla olla toimintaan liittyvä poikkeuksellinen tilanne (onnettomuus, tuotantohäiriö tai muu näihin rinnastettava syy) tai YSL 62 §:n 2 momentin tarkoittama toiminnasta riippumaton poikkeuksellinen tilanne (esimerkiksi poikkeukselliset luonnonolosuhteet). Kokonaistilanteen syiden ollessa monesta tekijästä johtuvia myös YSL 62 §:n poikkeamistilannetta voidaan tarkastella niin, että siihen soveltuvat kummatkin YSL 62 §:n mukaiset poikkeamisperusteet. Tällöin myös kunkin momentin soveltumiskynnys tulisi itse asiassa olla matalammalla.

Kuten edellä on todettu, Talvivaaran vesitaseen hallintaan liittyvä ongelmallinen tilanne on seurausta useista eri tekijöistä. Ensimmäinen näistä liittyy YSL:n 62 §:n 2 momentin mukaiseen ennakoimattomaan ja toiminnanharjoittajasta riippumattomaan syyhyn eli vuoden 2012 poikkeukselliseen sateisuuteen. Sateet lisäsivät vesimäärää odottamattomasti kaivosalueella. Toinen tekijä liittyy YSL:n 62 §:n 1 momentin mukaisiin onnettomuuksiin, kun ympäristöluvan mukaiset kipsisakka-altaan pohjarakenteet yllättäen rikkoutuivat ja kipsisakka-altaassa sateisuuden vuoksi ja ympäristöluvan päästömääräysten noudattamiseksi varastoitua liuosta pääsi vuotamaan kaivosalueelle. Onnettomuuksien seurauksena kaivosalueelle on varastoituna suuri määrä käsittelyä vaativaa vettä ja kipsisakka-aldaiden varastointikapasiteetti oleellisesti vähentynyt. Kaksi kipsisakka-altaan lohkoa (lohkot 1 ja 2) on jouduttu poistamaan käytöstä ja lohkojen 5 ja 6, joiden alitse kipsisakka-aldaiden vuotovesi vuotojen aikana virtasi, riskitasoa on tarpeen laskea. Näin ollen on entistä kriittisempää, että ympäristöluvan lupaehdot täyttävä puhdistettu vesi johdetaan hallitusti pois kaivosalueelta eikä sitä kontaminoida uudelleen johtamalla se takaisin kipsisakka-aldaille. Lisäksi YSL 62 §:n 1 momentti koskee myös bioliuotuskasan toimintaan liittyviä häiriöitä, jotka ovat vaikuttaneet haihduntaan ja sitä kautta vesitaseeseen, kuten myös vesitaselaskennassa tapahtuneisiin ennakointivaikeuksiin ja tietynasteisiin virhearviointeihin.

Talvivaaran vastine Sotkamon kunnalle

YSL 62 §:n käytön osalta yhtiö viittaa Kajaanin kaupungille antamaansa lausuntoon.

Jälkikäsitteilyalueiden osalta yhtiö toteaa, että metallien talteenottolaitoksen puhdistettua prosessivettä (ns. Lone-ylitettä) ei ole johdettu eteläiselle jälkikäsitteilyalueelle marraskuussa 2012 tapahtuneen kipsiallasonnettomuuden jälkeen. Puhdistettu prosessivesi on johdettu pohjoisen jälkikäsitteilyalueen jälkimmäiseen lampeen eli Kärsälampeen. Tällä toimenpiteellä alennetaan kipsisakka-altaan lohkojen 5-6 riskitasoa.

Talvivaaran vastine Kainuun sote:lle

Yhtiö toteaa, että puhdistettujen prosessivesien johtaminen kipsisakka-altaan ohi on järkevää nimenomaan ympäristöllisistä näkökohdista. Luontoon johdettava prosessivesi on puhtaampaa silloin, kun se ei mene kipsisakka-altaan kautta.

Talvivaaran vastine Tukes:ille

Yhtiö on Tukes:n kanssa yhtä mieltä siitä, että kaivoksen toiminta tulee saattaa mahdollisimman nopeasti vakaalle ja riskittömämmälle tasolle. Riskit liittyvät ylimääräisten vesien varastoitumiseen, minkä vuoksi riskitason alentaminen edellyttää ylimääräisten vesien johtamista kaivosalueelta.

Sen sijaan kipsisakka-altaan ohittamiseen ei sisälly riskejä. Puhdistettujen prosessivesien johtaminen kipsisakka-altaan ohi on järkevää ympäristöllisistä näkökohdista. Luontoon johdettava prosessivesi on puhtaampaa, silloin kun se ei mene kipsisakka-altaan kautta.

Talvivaaran vastine STUK:lle

Yhtiöllä ei ole huomautettavaa STUK:n lausunnon johdosta. Puhdistettujen prosessivesien uraanipitoisuutta seurataan yhtiön järjestämässä tarkkailussa sekä metallien talteenottolaitokselta että jälkikäsittely-yksiköiltä lähtevästä vedestä. Lisäksi STUK ottaa vedestä omia valvontanäytteitä. Tähänastisessa seurannassa prosessiveden uraanipitoisuudet ovat olleet erittäin alhaisia.

Talvivaaraan vastine Pohjois-Savon ELY-keskukselle

Yhtiöllä ei ole huomautettavaa Pohjois-Savon ELY-keskuksen lausuntoon. Jälkikäsittely-yksiköille johdettavan Lone-ylitteen kiintoaine- ja metallipitoisuudet ovat selvästi alhaisemmat silloin, kun ne johdetaan ohi kipsisakka-altaan. Lone-ylite täyttää metallien osalta selvästi sille asetetut luparajat.

Talvivaaran vastine Ylä-Savon SOTE:lle

Ylä-Savon SOTE ei ole lausunut erikseen kipsisakka-altaan ohituksesta. Muiden asioiden osalta yhtiö on vastannut Ylä-Savon SOTE:lle 22.4.2013 antamassaan vastineessa. Yhtiö viittaa tältä osin aiemmin esittämäänsä.

Asian ratkaisu

Kainuun ELY-keskus jättää tutkimatta ilmoituksen puhdistettujen prosessivesien johtamisesta kipsisakka-altaan ohi.

Perustelut

Ympäristönsuojelulain (YSL) 62.1 §:ssä säädetään, että jos onnettomuudesta, tuotantohäiriöstä, rakennelman tai laitteen purkamisesta tai muusta niihin rinnastettavasta syystä aiheutuu päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua välitöntä ja ilmeistä ympäristön pilaantumisen vaaraa tai jätteen määrän tai ominaisuuksien vuoksi erityisiä toimia jätehuollossa, on toiminnasta vastaavan tai jätteen haltijan ilmoitettava tapahtuneesta viipymättä valvontaviranomaiselle.

YSL 62.2 §:n mukaan jos muusta kuin YSL 62 §:n 1 momentissa tarkoitettusta, toiminnasta riippumattomasta ja ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuu odottamaton tilanne, jonka vuoksi lupamääräystä ei voida tilapäisesti noudattaa, toiminnanharjoittajan on ilmoitettava asiasta valvontavi-

ranomaiselle. YSL 62 §:ää koskevien esitöiden mukaan pykälä koskisi onnettomuustilanteita tai tuotantohäiriöitä tai muita sellaisia ennalta arvaamattomia kertaluonteisia tilanteita, joissa syntyy laadultaan ja määrältään epätavallisia päästöjä ja jätteitä.

YSL 63 §:ssä säädetään kuulemisesta lain 10 luvun mukaisissa tilanteissa. YSL 60 ja 61 §:n mukaisen ilmoituksen vireilläolosta on ilmoitettava ja asianosaisia on kuultava siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään, jos ilmoitettu toiminta saattaa olennaisesti vaikuttaa yleisiin tai yksityisiin etuihin. YSL 62 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen vireilläolosta on ilmoitettava ja asianosaisia kuultava vastaavasti, jos siihen on erityistä syytä.

YSL 64 §:ssä säädetään ilmoituksen käsittelyssä noudatettavasta menettelystä ja sen johdosta tehtävästä päätöksestä. Lainkohdan 1 momentin mukaan viranomaisen on lain 60-62 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen johdosta annettava päätös, jossa voidaan antaa tarpeellisia määräyksiä toiminnasta aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä, toiminnan tarkkailusta ja tiedottamisesta asukkaille sekä toiminnan järjestämiseen liittyvien jätelain mukaisten velvollisuuksien täyttämistä. Viranomainen voi kieltää tai keskeyttää muun kuin luvan nojalla harjoitetun toiminnan, jos yleiselle tai yksityiselle edulle aiheutuvia huomattavia haittoja ei voida määräyksillä riittävästi vähentää. Päätös annetaan julkipanon jälkeen, ja siitä on tiedotettava siten kuin lain 53 ja 54 §:ssä säädetään ympäristölupapäätöksen antamisesta ja tiedottamisesta. YSL 64.2 §:n mukaan määräykset voidaan antaa tai toiminta kieltää, vaikka ilmoitusvelvollisuus olisi lyöty laimin.

YSL 64.3 §:n mukaan YSL 62 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa valvontaviranomainen voi määräämillään ehdoilla hyväksyä välttämättömän lyhytaikaisen poikkeamisen tähän lakiin tai jätelakiin perustuvasta velvollisuudesta. Poikkeamisesta ei saa aiheutua terveystahtaa tai merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Päätöksen poikkeamisesta tekee ELY-keskus, jos toiminnan lupasian käsittely kuuluu aluehallintoviraston toimivaltaan. Valvontaviranomaisen tulee poikkeamisen jälkeen tarvittaessa saattaa asia vireille lupaviranomaisessa siten kuin lain 58 §:ssä säädetään lupamääräyksen muuttamisesta. YSL 64.4 §:n mukaan ilmoituksen johdosta annettavassa päätöksessä on annettava tarpeelliset määräykset kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmasta ja sen noudattamisesta. Kainuun ELY-keskus on lainkohdan mukaan toimivaltainen viranomainen käsittelemään ilmoituksen.

Ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) 29 §:n mukaan valvontaviranomaisen on suoritettava luvan saaneen toiminnan tarkastus riittävän usein toiminnan seuraamiseksi. Tarkastus on suoritettava myös YSL 62 ja 76 §:n mukaisissa tilanteissa sekä tarvittaessa toiminnanharjoittajan tekemän tämän asetuksen 30 §:n mukaisen ilmoituksen johdosta. Tarkastus on suoritettava lisäksi toiminnanharjoittajan, asianosaisten ja muiden vaatimusten vuoksi, jollei tarkastusta ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Jos luvan on myöntänyt aluehallintovirasto, tarkastuksen suorittaa ensisijaisesti ELY-keskus. Tarkastuksesta on laadittava tarkastuskertomus.

Kuulemista koskevan YSL 63 §:n esitöiden mukaan YSL 62 §:n mukaisissa poikkeuksellisissa tilanteissa olisi tarpeen kuulla asianosaisia vain, jos siihen olisi erityistä syytä. Luvanvaraisten toimintojen osalta kuuleminen voisi tapahtua myöhemmin mahdollisen lupamääräyksen muuttamista koskevan asian yhteydessä. Tällaisissa tilanteissa on yleensä kiire, jolloin kuuleminen voisi vaarantaa viranomaisen päätöksen antamisen riittävän nopeasti. Kainuun ELY-keskus on kuullut hakemuksen johdosta Sotkamon kuntaa, Kajaanin kaupunkia, Kainuun sote kuntayhtymän ympäristöterveydenhuoltoa, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän ympäristöterveydenhuoltoa, Pohjois-Savon ELY-keskusta, Tukesia sekä STUK:ia.

YSL 62 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen johdosta annettava päätös tulee YSL 64.1 §:n mukaan antaa julkipanon jälkeen, ja siitä on tiedotettava siten kuin 53 ja 54 §:ssä säädetään ympäristölupapäätöksen antamisesta ja tiedottamisesta. YSL 54.1 §:n mukaan päätös on toimitettava hakijalle ja niille, jotka ovat päätöstä erikseen pyytäneet, sekä valvontaviranomaisille ja asiassa yleistä etua valvoville viranomaisille. Päätöksen antamisesta on lisäksi ilmoitettava niille, jotka ovat tehneet muistutuksen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet sekä niille, joille on YSL 38.2 §:n mukaan annettu lupahakemuksesta erikseen tieto. Jos muistutuskirjelmässä on useita allekirjoittajia, voidaan päätös toimittaa tai tieto päätöksen antamisesta ilmoittaa vain muistutuksen ensimmäiselle allekirjoittajalle.

YSL 101.3 §:n mukaan viranomainen voi viran puolesta määrätä, että 46, 64, 64 a, 78, 79, 82, 84, 84 a ja 85-87 §:ssä tarkoitettua määräystä tai päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava. Mahdollisuus välittömään täytäntöönpanoon on varattu mm. 64 §:n mukaisen päätöksen osalta, koska nämä tilanteet edellyttävät yleensä pikaisia toimenpiteitä.

Talvivaaran ympäristö- ja vesitalouslupa on parhaillaan tarkistettavana lupaviranomaisessa. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on 31.5.2013 lupapäätöksellään nro 52/2013/1 myöntänyt ympäristöluvan Talvivaaran kaivoksen toiminnan olennaiseen muuttamiseen käsittelyjen jätevesien johtamisen ja siihen välittömästi liittyvien asioiden osalta. Lupapäätöksen lupamääräyksen 7. mukaan loppuneutraloinnin ylitevedet voidaan tarvittaessa johtaa joko Oulujoen vesistön suuntaan pohjoisen jälkikäsitteily-yksikön tai Vuoksen vesistön suuntaan etelän jälkikäsitteily-yksikön kautta. Lupapäätös on voimassa toistaiseksi. Lupapäätöksen mukaan ympäristöluvan mukainen toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa päätöksen kohdassa "Toiminnanaloittamislupa ja sitä koskeva vakuus" ilmenevästi lupapäätöstä noudattaen.

Ympäristöluvanvaraista toimintaa koskevien määräysten antaminen kuuluu YSL:sta ilmenevän pääsäännön mukaan ympäristölupaviranomaisen toimivaltaan. Talvivaaran kaivostoiminnan ympäristölupaviranomaisena toimii PSAVI. YSL 64.3 §:n mukaan valvontaviranomainen voi kuitenkin poikkeuksellisissa tilanteissa hyväksyä välttämättömän ja lyhytaikaisen poikkeamisen tähän lakiin tai jätelakiin perustuvasta velvollisuudesta. Ilmoituksen mukainen tarve johtaa prosessivesiä kipsisakka-altaan ohitse on ratkaistu edellä yksilöidyllä PSAVI:n välittömästi täytäntöönpantavalla lupapäätöksellä sen jälkeen, kun käsiteltävänä oleva ilmoitus on tullut vireille Kainuun ELY-keskukseen. Koska ympäristölupaviranomainen on antanut lupapäätöksen yhteydessä täytäntöönpanokelpoiset määräykset ilmoituksessa tarkoitetusta asiasta, Kainuun ELY-keskus katsoo, ettei sillä ole enää toimivaltaa antaa päätöksellään määräyksiä ilmoituksen mukaisesta toiminnasta. Näin ollen Kainuun ELY-keskus jättää YSL 62 §:n perusteella tehdyn ilmoituksen tutkimatta.

Käsittelymaksu

YSL 62 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen käsittelystä peritään valtion maksuperustelain, lain elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista ja valtioneuvoston asetuksen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten vuonna 2013 perusteella 520 euroa (poikkeuksellisesta tilanteesta tehtävän ilmoituksen käsittelystä perittävä maksu).

Muutoksenhaku

Valitusosoitus on liitteenä.

Oikeusohjeet

Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 1, 4, 5, 53, 54, 62, 63, 64, 96 ja 101 §

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 6 §

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (897/2009) 25 §

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen maksullisista suoritteista vuonna 2013 (voimassa 31.12.2013 saakka) (907/2012) 3 §

Päätöksen antopäivä

14.8.2013

Tämä päätös on annettu julkipanon jälkeen **13.8.2013**.

Muutoksenhaku

Valitusosoitus on liitteenä.

Ympäristö- ja luonnonvarat - vastuualue

Yksikön päällikkö

Sari Myllyoja

Ympäristölakimies

Heli Peuraniemi

LIITE

Valitusosoitus

JAKELU

Talvivaara Sotkamo Oy

TIEDOKSI

Sotkamon kunta

Kajaanin kaupunki

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä, ympäristöterveydenhuolto

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän ympäristölautakunta

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Säteilyturvakeskus

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, ympäristölupavastuualue

Vaasan hallinto-oikeus

VALITUSOSOITUS

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **Vaasan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella.

Valitusaika

Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksen antopäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto, valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Valitusaika päättyy ~~12.9.2013~~ *13.9.2013*

Valituskirjelmän toimittaminen

Valituskirjelmä on toimitettava valitusajassa **Vaasan hallinto-oikeudelle**. Omalla vastuulla valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, lähetin välityksellä, telekopiona tai sähköpostilla. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Valituskirjelmän sisältö ja allekirjoittaminen

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdista ja mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiolla tai sähköpostilla). Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos valituksen laatijana on muu henkilö, on valituskirjelmässä ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituskirjelmän liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.
- mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivallasta.

Vaasan hallinto-oikeuden osoite

Postiosoite
PL 204
65101 VAASA

Käyntiosoite
Korsholmanpuistikko 43
65101 VAASA

Fax
029 56 42760

Sähköposti
vaasa.hao@oikeus.fi

Oikeudenkäyntimaksu

Valittajalta peritään Vaasan hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 90 euroa, ellei valittaja tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (701/1993) 7 §:n nojalla vapaudu maksuvelvollisuudesta.

